

Ezekkel az eredményekkel Horváth János megadja a humanizmusnak irodalmunkban a neki járó végleges helyét. Nem azon van itt a hangsúly, hogy a humanizmus megjelenése idején átjárta-e a nemzet egészét vagy nem. A fontos és döntő tény az, hogy benne és általa egy új művelődési folyamat ment végbe, melynek eredményei itt maradtak, meggyökeresedtek s új világot alakítottak maguk körül. A humanizmus tagadhatatlanul laicizálta a középkort s már egyedül e tényében az elvilágiasodásnak olyan feltételét teremtette meg, melynek fejlődése később beláthatatlan távlatokat indított meg. Nélküle érthetetlen és megmagyarázhatatlan egész szellemi életünk belső útvonala.

Ezt a megértést hozta meg Horváth János könyve. Jelentőségét éppen az adja meg, hogy azon munkák között keressük a helyét, mely a klasszikus alkotások iránytszabó, történelmi erejű, nemzetnevelő ritka megjelenésének jár.

Költő, ne félj!

*Már nincs klasszikus, korinthusi márvány,
rinascimento-beli olasz bronzoroszlán,
nem pengeted lantod s nem zengsz poéta,
a rokoko habos, avult csipkéje foszlány.*

*Csak ziháló, hörgő, hosszan bögő szirénák,
földön és föld alatt s a levegőben gépek,
sok püffedt pénzes zsák . . . hipp hipp hurrá . . . rekord . . .
s te kábán keresed a sikkadt régi szépet*

*bús költő. Egykoron, karminnal rovogattad
poémádat hártýára és drága pergamentre,
a hosszú kutyanyelv sem pihentette tollad, —
s a motorpuffogás suttogó szód megette.*

*Kétség emészt. Nincsen barátod. Figurád
Panoptikumba illő. Ámbár ha ott is állasz,
ásítva néznek, mert a véres gangsteren
több már az érdekes. Testvér, hát ez se válasz*

*a bömbölő tömegnek. Bizony nyirasd le inkább
romantikus lelki sörényed s bátran állj ki
a mecsre dacosan, fogcsikorgón, ökölbe
szorított kézzel és rúgjon beléd akárki,*

nem a te szégyened, övé az mindörökké!
 Félre a bút, tanuld meg inkább, mi egy menet
 a boxolásban és mi is a karburátor,
 mert viciék Pistája rég tudja s kinevet.

Ha márvány nem kell, hát acélkemény betonból
 kalapáld szobraid és kinn az utcasarkon
 kiáltsd kátrányszagú versed, hol bábeli
 zsvajban száguldoz vad autóraj kavargón.

Ahol te állsz, a Múza lány selyme ott a ponyva
 s a keréknyomba gyűlt víz helikoni forrás,
 a szétmálló rotációs is ritka kódex
 és gyöngyöt szór a szürke aszfalt szirtje, ahol jársz

Lyukas cipős, lankadt, gyűrött szegény poéta.
 Albréleti szobád kincsesterem s kezekben
 szelid, lány dalt zokog a reklámpapiros
 s úgy állsz idők előtt, te sápadt hős, veretlen.

Ólmos fakóra fessék be az egész világot,
 robotruhások közt, unalmas, szürke ködben
 a te szíved tüzes, ellenálló piros pont,
 mit fel nem szív a köd s láttára összedöbben

a gépzenés bomlott mámort kurjongatókban
 a lélek, mert te több vagy mindnél s hiába szórnak
 s fröccsentenek reád szennyet; sohase félj,
 te ment maradsz barbár bélyegétől a kornak.

Szaggasson, tépjen téged a bős emberbozót,
 uralkodjék a kő, arany, beton s acél,
 rajtad nem trónol semmi, te látod, hol a cél
 és homlokodon Isten fényjegyet hordozod.

Mihály László.